

БЕКІТЕМІН
«№3 гимназия» КММ директоры
С.К. Құлжамбекова
2025 ж.

ЕРЕЖЕ

академиялық ізгілік қағидаларын сақтау туралы «№3 гимназия» КММ, Қарағанды қ.

1. Жалпы ережелер

1.1. Бұл Ереже Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңына, Білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына, «Педагогикалық этика ережесі» мен Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Әдістемелік ұсынымдарына сәйкес әзірленді.

1.2. Ереже ізгі, әділ және жауапты білім беру ортасын қалыптастыруға бағытталған тәртіптік нормаларды белгілейді.

1.3. Ереже білім беру процесінің барлық қатысушыларына: оқушыларға, педагогикалық қызметкерлерге, әкімшілікке және ата-аналарға (қандай заңды өкілдерге) қатысты.

1.4. Ереже мектептің жергілікті актілерін әзірлеу негізі болып табылады және оқу іс-әрекетінің барлық түрлеріне (сабақтар, үй тапсырмалары, жобалар, бақылау жұмыстары, емтихандар) қолданылады.

2. Академиялық ізгіліктің негізгі қағидалары

Гимназиядағы академиялық ізгілік мәдениеті мынадай қағидаттарға негізделеді:

- **Ізгілік:** Жұмысты өздігінен және адал орындау, зияткерлік меншік құқығын құрметтеу, көшіріп алуға, плагиатқа және құжаттарын қолдан жасауға тыйым салу.
- **Әділдік:** Барлығы үшін тең жағдайлар жасау, біртұтас және ашық бағалау критерийлерін қолдану.
- **Жауапкершілік:** Өз әрекеттері үшін жауапкершілікке дайын болу және белгіленген ережелерді саналы түрде сақтау.
- **Құрметтеу:** Басқа адамдардың авторлығын мойындау, педагогтар мен сыныптастардың еңбегін құрметтеу.
- **Ашықтық және сенім:** Ізгі пікірталас қадірленетін және қиын мәселелерді ашық талқылау мүмкіндігі бар орта құру.

3. Академиялық ізгілікті бұзу деген не?

3.1. Оқушылар үшін:

- **Көшіріп алу (списывание):** Бақылау жұмысы, емтихан немесе тест кезінде тыйым салынған материалдарды (жәшіктер, гаджеттер) немесе басқа оқушының жұмысын пайдалану.
- **Плагиат:** Басқа адам (сыныптас, интернеттегі автор, ЖИ) орындаған жұмыстың бір бөлігін немесе түгелін *авторлығын көрсетпестен* өз жұмысыңыз ретінде таныстыру.

- **Қолдан жасау және бүркендеу:** Жалған деректерді жасау (мысалы, эксперимент нәтижелерін ойлап табу) немесе нақты бағаларды өзгерту, қолтаңбаларды қолдан жасау.
- **Этикаға жатпайтын ынтымақтастық:** Басқа оқушы үшін жеке тапсырманы орындау немесе өздігінен жұмыс істеуді ауыстыратын рұқсат етілмеген көмек алу.
- **ЖИ-ді некорректі пайдалану:** Жұмысты жасау үшін генеративті ЖИ-ді (ChatGPT, Gemini және т.б.) пайдалану оны ілгері сыни өңдемесіз, фактілерді тексерусіз және оны пайдалануды *міндетті түрде көрсетпестен* (disclosure).

3.2. Педагогтар үшін:

- Басқалардың әдістемелік әзірлемелерін, мәтіндерін, суреттерін авторлығын көрсетпестен пайдалану.
- Алаңдаушылықпен немесе бейтарап емес бағалау.
- Оқу немесе есептік құжаттаманы бүркендеу.
- Құпия ақпаратты жариялау (мысалы, бақылау жұмыстарының мазмұнын олар өткізілгенге дейін).

4. Білім беру процесінің қатысушыларының міндеттері

4.1. Оқушылар міндетті:

- Барлық оқу жұмыстарын өздігінен және адал орындау.
- Барлық қарыз алуларды дұрыс рәсімдеу: тырнақшаға («») алынған тікелей дәйексөздерді пайдалану және ақпарат көздерін (ЖИ көмегін қоса) ережелерге сәйкес көрсету.
- Осы Ережені білу және сақтау.
- Академиялық ізгілікті бұзудың кез келген жағдайы туралы педагогке немесе жауапты тұлғаға дереу хабарлау.

4.2. Педагогтар міндетті:

- Академиялық ізгілікті сақтаудың жеке үлгісі болу.
- Оқушыларға бағалау критерийлерін және тапсырмаларды орындау ережелерін, әсіресе сыртқы көздер мен ЖИ-ді рұқсат етілген пайдалану бөлігінде, анық және алдын ала түсіндіру.
- Ақпаратты қайта өндіруді емес, түсінуді және сыни ойлауды тексеруге бағытталған тапсырмалар жасау.
- Осы Ережеге сәйкес бұзушылықтардың жағдайларына дереу жауап беру.

4.3. Ата-аналар (қандай заңды өкілдер) міндетті:

- Осы Ережелермен танысып, оны баласымен талқылау.
- Балада өздігінен еңбек пен ізгілік құндылығын түсінуді қалыптастыру.
- Оқушыны ережелерді бұзуға итермелей алатын туындаған қиындықтар туралы мектепке хабарлау.

5. Басқалардың идеяларын және ЖИ-ді қалай дұрыс пайдалануға болады? Дәйексөз және ашып көрсету ережелері

- **Тікелей дәйексөз:** Кез келген сөзбе-сөз алынған сөйлем тырнақшаға («») алынуы керек және дереккөзге міндетті сілтеме жасалуы керек (автор, жыл, бет).

- **Қайта тұжырымдау:** Егер сіз идеяны өз сөздеріңізбен қайта айтсаңыз, дереккөзге сілтеме жасау бәрібір міндетті.
- **ЖИ-ді пайдалану (Disclosure):** Егер сіз генеративті ЖИ-ді көмек үшін пайдалансаңыз (идеяларды іздеу, жоспар құру, нұсқа, грамматиканы тексеру), мұны жұмысыңыздың соңында жазбаша көрсетуіңіз керек.
Мысалы: «Бұл жұмысты орындау барысында мен бастапқы идеяларды генерациялау және грамматиканы тексеру үшін ChatGPT қызметін пайдаландым. Соңғы мәтін менің өзімді толық өңдеген, толықтырған және тексерген.»

6. Бұзушылық жағдайындағы әрекет тәртіби

1. **Бекіту:** Болжамды бұзушылықты ашқан педагог оны жазбаша түрде (акт, қызметтік жазба) бекітеді.

2. **Түсіндіру:** Оқушыға жазбаша түсіндіру беру мүмкіндігі ұсынылады.

3. **Қарау:** Істі қарау үшін Академиялық бұзушылықтар бойынша комиссия (педагогтар мен әкімшілік өкілдерінен) құрылады.

4. **Шешім:** Комиссия бұзушылық болған-болмағанын, оның санатын (шамалы, ауыр, өрескел) анықтайды және әсер ету шараларын ұсынады.

5. Әсер ету шаралары: Ең алдымен тәрбиелік сипатқа ие және мыналарды қамтуы мүмкін:

- Жұмысты міндетті түрде қайта өңдеу немесе қайта тапсыру.
- Академиялық ізгілік ережелері бойынша қосымша консультация өткізу.
- Бағаны төмендету немесе жұмысты жарамсыз деп тану.
- Ата-аналарға (қандай заңды өкілдерге) хабарлау.
- Өрескел және жүйелі бұзушылықтар үшін – мәселені педагогикалық кеңесте қарау.

7. Қорытынды ережелер

7.1. Осы Ережелермен барлық оқушылар (5-сыныптан бастап), педагогтар және ата-аналар қол қою арқылы танысады.

7.2. Гимназияда академиялық ізгілік бойынша жұмысты үйлестіру үшін жауапты оқу-тәрбие ісі жөніндегі директордың орынбасары тағайындалады.

7.3. Ереже кем дегенде үш жылда бір рет қаралып отырады.